

Lea
Singer

Koncertas kairiajai rankai

Sofoklis

LEA SINGER

KONCERTAS

kairiajai rankai

Iš vokiečių kalbos vertė
Kristina Sprindžiūnaitė

Sofoklis

Vilnius, 2015

1904 METŲ GEGUŽĖ

Jie turėjo jį stebėti. Galbūt jau ne pirma savaitė. Šis vyras atėjo dėl jo.

Gal sudrebėjo ranka? Jis padėjo į šalį desertinę šakutę.

Nuo policininko sklido priplėkęs kvapas, toks veržėsi pro daugelio Vienos namų duris. Ne čia, o tuose namuose, kur vandentiekio čiaupas tik laiptinėse, kur žmonės esą ten ir prausiasi, o miega po penkis ar dešimt viename kambaryje.

Uniforma buvo švari, bet stačios apykaklės ir rankovių galai nučiurę. Per ilgos kelnės smuko ant batų, šie buvo šlapi. Aiškiai buvo pradėję lyti. Čia orų nelabai pastebėjai, užuolaidos, žaliuzės ir draperijos neįleido dienos šviesos. Sakė, kad dėl paveikslų ir senienų.

Paulis Vitgenšteinas pastūmė nuo savęs lėkštę su gugelhupfu, nenuleisdamas akių nuo likučių. Nurijo seilę. Gal tai atrodė nervingai? Ar svečias ką nors pastebėjo? Tik neįsistebeilyti į jį, geriau jau į dailylentes priešais.

Šeimos garbė.

Ten buvo taip parašyta? Nesąmonė. To žmogaus kvapas jame viską sujaukė. Juk gandas sklinda kaip kvapas, o gal apie jį jau blogai šneka?

Taip, jis vėl tai darė. Tai buvo tapę ritualu. Šiandien buvo nuėjęs netgi dar toliau. Jam to reikėjo, kad priartėtų prie pasaulio. Jau ne pirma savaitė eidamas iš fortepijono

pamokų namo Paulis sustodavo ant naujai atidaryto Aukštojo tilto¹ ir iš ten žvilgsniu sekė vyrus ir moteris, apačioje, prie Tyfen Graben gatvės, atidaranti duris į viešbutį *Orient*, dažniausiai atėjusius po vieną. Jie niekuo nesiskyrė nuo tų žmonių, kurie lankydavosi jo tėvų namuose. Moterys būtų galėjusios būti smuikininkės, dainininkės, aktorės ar pramonininkų žmonos, vyrai – profesoriai, ekonomistai, kompozitoriai, bankininkai, žurnalistai ar dailininkai. Išeinančių iš namo matėsi nedaug, turbūt buvo užpakalinis išėjimas.

Paulis netvėrė noru išsiaiškinti tą tamsų dalyką, apie kurį namuose nebuvo kalbama. Spėlionės kėlė bejėgiškumo jausmą. Prireikė nemažai laiko, kol suprato, ką reiškia iškaba lauke, prie viešbučio durų, „ir per pietų pertrauką“. Jis nujautė, kas slypėjo už skelbimų laikraštyje *Neue Freie Presse*, kur „nuobodžiaujanti padykėlė pramogai ieško pasiturinčio kavalieriaus“, juo labiau kai pačiame laikraštyje buvo šaukiama į kovą prieš prostituciją. Tačiau jo lotynų kalbos žodynas neišdavė, kas yra *pessarium occlusivum*, jam buvo neaišku, kam reikalinga guminė kriaušė „Madam“, raudonas volelis, ilgas vamzdis, stumdomas gaubtas, siūlomos paryžietiškos apsaugos kempinėlės moterims ar dramblio kaulo gumytės „Diva“, jis tik aiškiai suprato, kad namie niekieno apie tai klausti nedrįs.

Kiti jo klasėje žinojo daugiau – matėsi iš to, kaip jie juokdavosi, iš sąmojų ar pastabų, iš kurių jis juoktis negalėjo. Bet jam jie beveik nieko nepasakodavo, gal dėl to, kad į klasę atėjo tik prieš devynis mėnesius, o gal žinodami, kad jį lig tol mokė samdytas mokytojas, gal todėl, kad, kol

¹ *Hobe Brücke* – istorinis tiltas Vienos miesto centre, virš Tyfen Graben gatvės. (*Čia ir toliau pastabos vertėjos.*)

nepasipriešino, jį į gimnaziją atveždavo ir iš ten pasiimdavo tarnas, o gal tiesiog dėl to, kad kiekvienas Vienoje žinojo, jog Vitgenšteinais buvo lyg kokie Krupai.

„Pratinkitės prie to, kad daug pinigų traukia, bet labai daug pinigų atstumia“, – taip vaikams kapitalizmo magnetizmą buvo išaiškinęs Karlas Vitgenšteinas.

Šiandien Paulis Vitgenšteinas ne vien sustojo. Jis pagaliau išdrįso nusileisti Aukštojo tilto laiptais žemyn, įeiti į viešbutį ir pasiteirauti. Jo neišjuokė. Gal todėl, kad buvo nusikirpęs trumpai ir užsidėjęs pagyvenusio pono akinius nikeliniais rėmeliais? Gal taip atrodė vyresnis nei devyniolikos, net dvidešimtmetis? Šiaip ar taip, niekas jo netujino ir neklausė pavardės, o išėjus iš viešbučio žmonių nebuvo nei gatvėje, nei ant tilto.

Bet vis tiek, šitas vyras tikrai atėjo dėl jo. Kaip kitaip būtų sugebėjęs pasiekti, kad jį praleistų čia, į viršų?

Patarnautoja laukė prie durų rankoje laikydama sidabrinę lėkštelę su vizitine kortele. Niekas tos kortelės nė nekeitino imti. Juk buvo aišku, kas tas svečias.

– Norėjau perduoti žinią jums asmeniškai, – pasakė jis.

Taip pradedamos tik blogos žinios. Paulis delnais atsirėmė į staltiesę.

Policininkas, pagal uniformą – iš kriminalinės policijos, o pagal antpečius – aukšto rango, susilenkęs žiūrėjo į Karlą Vitgenšteiną iš apačios. Jei stovėtų tiesiai, mintijo Paulis, būtų tokio pat ūgio kaip tėvas. Svečias aiškiai norėjo šito išvengti. Šalia jo tėvo beveik visi žmonės imdavo kūprintis.

Karlas Vitgenšteinas stovėjo pasisiūbuodamas, kaip įprastai vieną ranką įsikišęs į kelnų kišenę, kitą įrėmęs ties klubų, galva atlošta.

Paulis buvo nusprendęs dėtis, tarsi tai jo neliestų, tad nekrustelėjo. Liko sėdėti ir jo motina. Palenkusi žemyn aukštą

kaktą ji žiūrėjo į nematomu rankdarbiu užsiėmusius pirštų galiukus; Leopoldina Vitgenštein niekad nežiūrėdavo ten, kur kažkas vykdavo, ji niekad niekur nesiveldavo. Hermina buvo atsistojusi už tėvo, kiek įmanydama arčiau, bet nesiliesdama. Niekas nesakydama spoksojo į svečią, trindama veidą, viršutinę lūpą, nosies iškilimą, smakrą, ant jau ir taip paraudusios odos buvo atsiradę pūslelių. Niekas nesugebėjo atpratinti jos nuo šio kvailo įpročio. Apsirengusi tarsi būtų ne gegužė, o gruodis, nešildomuose namuose. Hermina visad šaldavo ir, išskyrus keletą vasaros savaitių, neužmigdavo be šildyklės lovoje. Dėl to trynimo, ar dėl tamsių sunkių suknių, kurias tik kaime pakeisdavo dirnde¹, o gal dėl šildyklės ji, vyriausioji iš Vitgenšteinų seserų, sulaukusi trisdešimties vis dar neturėjo vyro, netgi pretendento? O gal jos gyvenime užteko ir to vieno, ir taip jau esančio vyro, kurį ji kartais vadindavo Karoliu Didžiuoju?

Gretl ir Kurtas nepajudėjo iš savo vietų prie kavos stalo. Gretl tapė bamba siekiančius perlų karolius, sužadėtuvių vėrinį. Gal norėjo, kad nutrūktų siūlas? Kurtas pasikasė kairįjį skruostą, ten, kur buvo įsirėžęs piršto ilgumo randas, fechtavimo suvenyras. Tėvas mėgdavo pasakoti svečiams, jog Kurtas pats įrėžęs sau randą, kad bent kas rodytų jo vyriškumą ir kovingumą.

Uniformuotas vyras ištiesė Karlui Vitgenšteinui voką. Tėvas dešiniosios rankos iš kelnų kišenės neištraukė, nepakėlė nuo klubo ir kairiosios.

– Kas jums atrodo šitaip svarbu, kad iš anksto nepranešęs įsiveržiat į mūsų privatų gyvenimą?

– Čia iš Berlyno, – pasakė policininkas.

¹ Tradicinė išėiginė formos pabrėžianti moteriška suknelė arba sijonas ir liemenė Austrijoje ir Bavarijoje.

Koncertas kairiajai rankai – biografinis romanas apie Paulį Vitgenšteiną. Nors šeimos pavardę visame pasaulyje išgarsino brolis filosofas Liudvigas Vitgenšteinas, Paulis buvo ypač gabus viskam, ko ėmėsi. Plieno magnato sūnus augo turtinguose Vienos namuose, kur buvo skatinami ir remiami garsiausi ano meto menininkai, muzikai, rašytojai.

Kaip ir visi Vitgenšteinų vaikai, Paulis labai kentėjo nuo geležinių nepermaldaujamo tėvo gniaužtų. Muzika buvo vienintelis jo išsigelbėjimas, tačiau prie sprendimo tapti pianistu dar ilgai liko prikibęs abejonių šleifas. Pirmajame pasauliniame kare praradęs dešinę ranką, Paulis ryžtasi tęsti pianisto karjerą. Jis užsakinėja Sergejaus Prokofjevo, Maurice'o Ravelio, Paulio Hindemitho koncertus kairiajai rankai ir orkestrui. Šie užsakymai buvo bene vieninteliai veiksmai, kuriais pianistas mėgdžiojo tėvą... Vis dėlto nepaisant gabumų ir išskirtinės kilmės, Paulio Vitgenšteino gyvenimas visą laiką buvo kova dėl pripažinimo. Valdingasis tėvas net ir po mirties, regis, kreipė Paulio ir jo brolių bei seserų likimus. Tačiau bręstanti jauna asmenybė skleidžiasi, ieško kelio pabėgti iš šeimos kalėjimo, drąsos gyventi ir skambinti taip, tarsi kiekvienas garsas šiame kosmose skambėtų pirmą kartą, unikalus ir nepakartojamas.

Romano autorė Lea Singer, pindama herojaus vidinės ir išorinės biografijos gijas, leidžia pamatyti istorinius, politinius, muzikinius įvykius iki Pirmojo pasaulinio karo ir epochą po šios katastrofos. Skaitytojas daug sužino apie meną bei kultūrą anuometinės Europos aplinkoje, galėjusioje sau leisti plačius, paprastų žmonių gyvenimo būtinybių nevaržomus mostus, apie karo netektis ir nuniokojimus.

www.sofoklis.lt

9 786094 441547